

Qanoq iliorluta mingutsitsineq annikillisarniarlugu eqqaanermut atortut puussiat plastikiusut atorunnaariartortinnissaannut suliniuteqassanerluta apeqquteqaat aallaavigalugu Inatsisartunut oqallisissiasatut siunnersuut
(Inatsisartuni ilaasortaq Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit)

Akissuteqaat

(Naalakkersuisut Siulittaasuat)

Inatsisartuni ilaasortaq Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit, qanoq iliorluta mingutsitsineq annikillisarniarlugu eqqaanermut atortut puussiat plastikiusut atorunnaariartortinnissaannut suliniuteqassanerluta apeqquteqaatit oqallisissiamik saqqummiussineranut qutsavigaara. Puussiat plastikkit – plastikkillu tamarmik – avatangiisini ajornartorsiutaapput. Ajornartorsiutaapput, plastikkit amerlavallaat pinngortitamut qimaannarneqarlutik mingutsitsisarmata, aammalu nunami, tatsitsinni immamilu misigisassatsinnut ajoqutaasarlutik. Taamaattumik plastikkinik puussianik atuinitsinnik appartitsinissarput, qinigassallu avatangiisinut mingutsitsinngitsut pigeriikkatta aallarniutiginissaannut Naalakkersuisut isumaqataapput.

Ukiumut puussiat plastikkit pisiniarnermut atorneqartartut 5 millionit missaanniittut tikisinneqartarput. Puussiat amerlanersaat ataasiaannarlutik atorneqartarput, tamatumalu kingorna igitassatut igitinneqartarput pinngortitamulluunniit igitinneqartarlutik. Uatsinnit amerlasuut pisiniarnermut atorsinnaasatsinnik taskeqarput pooqattaqarlutilluunniit, kisiannili amerlavallaanik pisiniarnitsinni taskigut puigortarpagut. Pisiniarnerit tamaasa puussianik plastikkinik pisisarnitsinni tamatumalu kingorna igitisarnitsinni isumalluutinik saniatigut – pisariaqanngitsumillu – atuisarnerput eqqarsaatigisarunangilarput.

Puussiat plastikkit ikuallanneqaraangamik akuutissanik ulorianartunik aniatitsisarput. Aamma ajoraluatumik puussiat plastikkit amerlavallaat pinngortitamut qimanneqartarput. Plastikkit nalinginnaasut pinngortitamiinnerminni mikisuarannorlutik mikroplastinngorlutik sequtsertarput, kisiannili tunisassiaq asiinneq ajorpoq. Pingaartumik tamanna imaani ajornartorsiutaavoq, plastikkit nerisaqqaqatigiinnermut ilannguttarmata. Ilisimatusartut qanittukkat Kalaallit Nunaanni timmiakuluit 63-it aqajaruisa imaat misissuiffigaat. Timmissat taakku 80 %-ii plastikkinik minnerpaamik ataatsimik amerlanerusunilluunniit aqajarormioqarput. Aamma misissuinerit takutinneqarpoq aalisagatigut plastikkinerit aqajarormioqartartut.

Imaani eqqakkanik misissuinerit nutaani paasineqarpoq, Kalaallit Nunaata kitaa Tunumut naleqqiulluni sunnersimaneqarnerusoq. Tunumi sinerissani toqqarneqartuni plastikkinik 2,5 cm – 50 cm-inik angissusilinnik, imassakunik aammalu aalisartunit umiarsuarnillu eqqakkanik nassaartoqarpoq. Aamma Kalaallit Nunaata kitaata sineriaani taamaattunik nassaartoqartarpoq, kisiannili taakku saniatigut aamma puussiat plastikkit aammalu nerisassanut imigassanullu atortut ataasiaannartakkat sinnikuinik nassaartarpoq. Eqqakkat Kalaallit Nunaata sineriaani misissuiffigineqartuni nassaarineqartut 80 %-iisa missaat plastikkiupput. Misissuinerit takutippaat, eqqakkanit immamiittunit amerlasuut najukkani mingutsitsiviusunit pisartut. Ilisimatusartut illoqarfinnut misissuiffigisaminnut qaniliartortillutik, eqqakkanik amerlanerusunik nassaartarput. Tassalu eqqakkat maaniittut immap sarfarnerata nunanit allaniit nassatariinnangilaat, uagulli namminneerluta

pinngortitamut, sinerissatsinnut isumalluutitsinnullu uumassusilinnut annertuumik mingutsitseqataavugut.

Puussianik plastikkinik atuinermut killilersuutissatut pitsaasutut avatangiisinut akitsuutit immikkut ittut atorpeqarsinnaapput. Tassunga tunngatillugu ilisimatitsissutigisinnaavara, Naalakkersuisut puussianut plastikkinut tunngatippiarlugu avatangiisinut akitsuutinik atuilersinnaanermut periarfissanik misissuimmata. Kiisalu puussianik plastikkinik pisiniarnermut atorpeqartartunik inerteqquteqalivinnissap paasiniaaffigineqarnissaa isumiutersuutininut taakkununnga ilaatinneqarpoq.

Puussiat plastikkit pisiniarnermut atorpeqartartut qinigassanik avatangiisinut mingutsitsinnginnerusunik allanik, soorlu pooqattanik annoraaminernik taarserneqarnissaat ajornanngitsuaraavoq. Puussianut plastikkinut avatangiisinut akitsuusiineq uagut atuisuusugut qinigassanik avatangiisinut mingutsitsinnginnerusunik allanik atuinissamut ilinniarnissamut – eqqaamanninnissamullu – qitiusinnaavoq. Avatangiisinut akitsuutit nutaat paasititsiniaanermik ilaqartinneqarsinnaapput, taamaalilluta assersuutigalugu sooq puussianik plastikkinik pisariaqanngitsumik atuinissap pinngitsoortinneqarnissaa tamatta paasisisinnaassagatsigu.

Naalakkersuisut puussianut plastikkinut aammalu assersuutigalugu poortuutissanut ataasiartakkanut avatangiisinut ajoqusiiartanut assigisaannullu avatangiisinut akitsuusiinissamik siunnersuuteqarniarlutik aalajangerpata, akitsuutinit nutaanit isertitat avatangiisinut pitsanngorsaaneermut mingutsitsinermillu pinaveersaartitsinermut immikkoortinneqartarnissaat Naalakkersuisut anguniarniarpaat. Naalakkersuisut avatangiisinut aningaasaateqarfimmik pilersitsinissaq pillugu inatsisissatut siunnersuummik, avatangiisinik illersuineramik siursaataasussamik avatangiisinullu akitsuutinit isertitanik tunngaveqartussamik suliaqarput. Puussianut plastikkinut avatangiisinut akitsuutit atuisartuusugut akunnitsinni avatangiisinut mingutsitsinnginnerusumik pissusilersornissatsinnut qulakkeereqataasinnaassapput. Tamatuma peqatigisaanik akitsuutit aqutugalugit avatangiisini ajornartorsiutit, puussiat plastikkit pisuullutik pilersimasut isumaginissaannut aningaasassaritaasut amerlanerulernissaat qulakkeerneqarsinnaapput.

Plastikkit eqqakkat plastikkillu sequnnerisa amerliartornerannut annilaanganeq qujanartumik nunarsuarmi sumiiffinni amerlasuuni eqqartorneqarpoq. Nunarpassuit politikkikkut suliniutit ilisimatusarnerillu nutaat assigiinngitsut aqutugalugit plastikkinik atuinermik killilersuiniarsaripput. Nunani tamalaani oqalliffinni arlalinni qanoq ililluta imaani plastikkit akuutissallu mingutsitsisartut allat katersuunnerinik annikillititsiniarsinnaanersugut oqallisigineqarpoq. Naalakkersuisut nunatsinni isumassarsiorfissanik nassaarniarlutik, aammalu nunani tamalaani oqallinnernut sunniiniallutik sulianut taakkununnga malinnaapput, mingutsitsinerup ilisimaneqartutut nunap killingi ilisimanngimmagit.

Naalakkersuisut taamatut oqaaseqarlutik oqallisissiap oqallisigineqarneranut peqataanissartik qilanaaraat.